

Pyke, Bertram

Private

Argyll and Sutherland Highlanders

(Princess Louise's)

B158941

Onze oorspronkelijke familie kent een droevig element in hun verhaal, omdat we een oom hebben die in de Tweede Wereldoorlog is gesneuveld en die we nooit hebben kunnen ontmoeten. Bertram Pyke is de broer van onze moeder, Vera Baetz (geboren Pyke), die net een jaar ouder is dan zij en een geweldig speelkameraadje en vriend is als ze opgroeien op een boerderij in de buurt van Dyers Bay op het schiereiland Bruce in de provincie Ontario.

Hij studeert af met Graad 8 en gaat aan de slag met werken op boerderijen en het zagen van boomstammen. Vervolgens verhuist hij naar het Niagara-gebied waar hij werkt als arbeider, laboratorium assistent en als machinebediener in St. Catharines.

De oorlog breekt uit als hij een jonge man is, maar hij heeft een hernia en wordt aanvankelijk door het leger afgewezen. Dus gaat hij naar Toronto voor een operatie, en kort daarna verschijnt hij in een legeruniform. In alle opzichten ziet hij er lang en knap uit in zijn uniform, en zijn kenmerkende krullen passen nauwelijks onder zijn legerbaret. Hij is soldaat in het Argyll and Sutherland Highlanders Regiment (Princess Louise's), dat buiten Hamilton, Ontario is gestationeerd.

Hij traint in Simcoe en Ipperish, Ontario. Hij neemt afscheid van zijn moeder Rachel en zus Vera en broer Harold in Toronto (zijn andere zussen, Lottie en Mary, zijn veel ouder en hebben al hun eigen gezinnen op het schiereiland Bruce). Bertram verlaat Canada op 4 oktober 1944 en arriveert een week later in het VK. Hij landt met zijn regiment op 4 november 1944 in Noordwest-Europa.

Private Bertram Pyke, foto genomen op zijn laatste dag in Toronto.

Bertram is gestationeerd in de buurt van Waalwijk, een stad in het zuiden van Nederland. Een korte tijd later ontvangen mijn oma en moeder het telegram dat een gezin vreest in oorlogstijd, hen helaas medelend dat hun zoon niet naar huis zal terugkeren. Onze moeder zegt altijd dat hen wordt verteld dat Bertram stierf op een brug en dat hij werd begraven op de Canadese oorlogsbegraafplaats in Groesbeek.

Gedurende onze jeugd jaren horen we dierbare verhalen van een Nederlands gezin dat Bertram kent voordat hij wordt gedood, en die zo vriendelijk zijn geweest om de afgelopen zeventig jaar zijn graf in Groesbeek te onderhouden. Leon Leijtens, zijn vrouw Saskia en hun geweldige gezin wonen in Berg en Dal en zijn heel speciale vrienden geworden. De grootvader en grootmoeder van Leon bezaten een café in Waalwijk, en Bertram Pyke en Steve Hnatiw (een korporaal in hetzelfde regiment en een Oekraïens-Canadees afkomstig uit Olha, Manitoba) komen regelmatig langs en drinken thee en warmen op in een kamer boven het café. De vader van Leon, Leo Leijtens, was destijds een 18-jarige jongeman en hij voorziet de 25 en 28-jarige Canadese militairen van thee en oefent zijn Engels met hen. Het is oorlogstijd en de Canadezen zijn daar om Holland te helpen bevrijden, dus de jonge Nederlandse jongen wordt snel vrienden met de twee Canadezen.

Twee maanden lang gaat dit door, totdat Bertram op 30 januari 1945 omkomt in de strijd om Kapelsche Veer. Het is een ijskoude winter geweest en de Duitsers hebben een klein bruggenhoofd gevestigd op een onbezet terrein op een eilandje in de rivier de Maas. De Canadese commandant wil ze daar weggagen, dus hij stuurt pelotons mannen in kano's erheen om het bruggenhoofd uit te schakelen. Ze zijn ontzettend zichtbaar vanuit iedere invalshoek aangezien de Duitsers de hogergelegen grond bezetten en het land vlak is. Bertram wordt niet gedood op een brug, maar sneuvelt in plaats daarvan terwijl zijn regiment probeert het Duitse bruggenhoofd van het eiland te verwijderen. De datum van 30

januari 1945 betekent dat hij wordt gedood als de vierde golf troepen het bruggenhoofd aanvalt.

Het verlies van Bertram treft Leo Leijtens heel hard, en dan hoort hij drie maanden later dat Steve Hnatiw op Duitse bodem is gevallen (Steve zal worden gerepatriëerd en begraven op de Canadese Oorlogsbegraafplaats in Holten, NL). Dus nu zijn beide Canadese vrienden van Leo er niet meer, en dit is een aanzienlijk verlies voor de Nederlandse jongeman. Enige tijd daarna schrijft zijn zuster Adri een bedachtzame brief aan de burgemeester van Warton, Ontario, waarin zij hem vraagt om de condoleances van haar familie over te brengen aan de getroffen moeder van Bertram Pyke. De burgemeester loopt met de brief de heuvel op naar Rachel Pyke, en hierdoor begint een correspondentie die de families tientallen jaren met elkaar verbindt. Leo en zijn vrouw Toos bezoeken twee keer Canada om de Pykes te ontmoeten, en Adri gaat ook mee op minstens een van deze reizen.

Bertram wordt de 1939-45 Star, de France-Germany Star, en een Canadian Volunteer Service Medal toegekend. In zijn militaire beoordeling staat dat hij een "rustige man is die hard werkt", dat hij "honkbal speelt en geïnteresseerd is in alle sporten", en dat hij viool speelt. Zijn voorkeur voor werk na de oorlog wordt vermeld als 'vrachtwagenchauffeur', een roeping die hij helaas nooit heeft kunnen waarmaken.

In Nederland ervaren bezoekers tegenwoordig veel vriendelijke en open mensen die in goed georganiseerde en veilige gemeenschappen leven. Bertram en Steve en alle andere Canadese troepen hebben geholpen dit tot stand te brengen, en uiteindelijk is de bevrijding van Holland het resultaat van een groot offer door Canadese, Poolse en andere strijdkrachten. Het leven van Bertram raakt een Nederlands gezin, en ze zijn hem nooit vergeten. Ze blijven jaar in jaar uit hun respect tonen, met drie generaties die tot nu toe voor zijn graf in Groesbeek hebben gezorgd. En met hun hart en hun vriendelijke daden hebben ze ons laten zien dat Liefde inderdaad alles overwint en dat we allemaal deel uitmaken van één grote menselijke familie. En daarvoor zijn we eeuwig dankbaar.

Moge Nederland voor altijd vrij zijn, en moge onze families voor altijd met elkaar verbonden blijven...

FACES TO GRAVES

Stichting Faces to Canadian
War Graves Groesbeek

Levensverhaal Brian Baetz, Dundas ON, Canada en Dianne Cafik, Qualicum Beach, BC, Canada, juni 2018.

Levensverhaal beschikbaar gesteld aan Faces To Graves, met dank aan Brian W. Baetz, PhD, PEng, FCSCE, Professor Department of Civil Engineering, McMaster University.

Graf **XV. H. 7.**

28 April 2023 – foto Alice van Bekkum

